

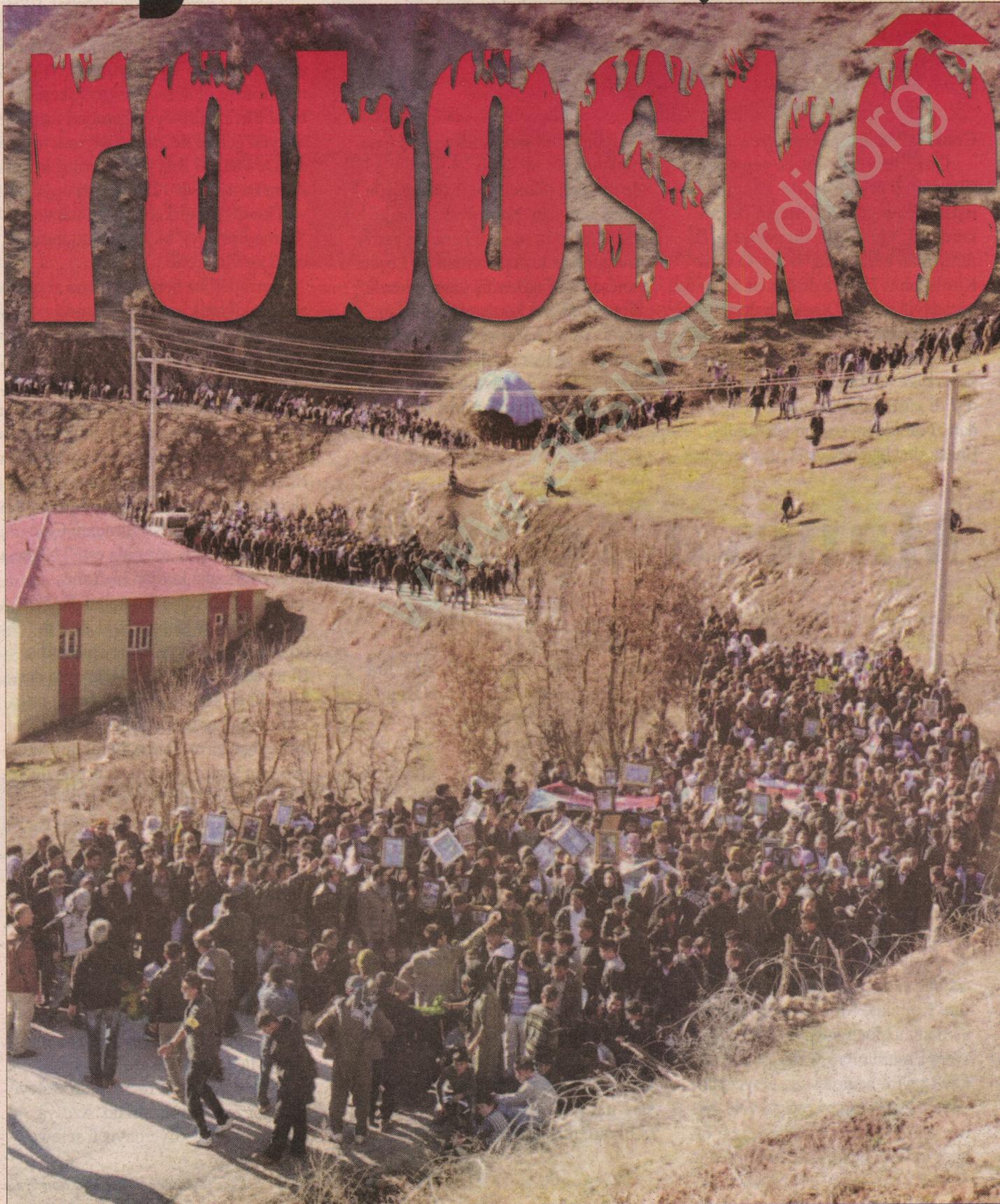
WELAT VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 31-12 - 2012 Hewtane HÛMARE: 34 E-mail: welatverroj@gmail.com

Kanûnî de qirkerdişê
kurdan zaf bîyo

28 Kanûn 2011 de Roboskê
de 34 kurd amey qirkerdiş.
Bi teyarêy êriş kerdîbî. Heta
eyro derheqê na qirkerdişî
de dewlete çik nêvato.
Encax kurd vernîya na êrî-
şan de yewiteya xo viraşto û
bi xoverdayişî bersiv da...R-2

Zîyareta Qirkerdişî

34 gedeyê kurdan bi bom-
bêyên teyareyên tirkan 28
Kanûn 2011 de amey qirk-
erdiş. AKP hewna zî faîl
nêvato û wazeno vîr bikê...

ÇIMÊ MAYAN WIŞK BÎY

Dewlete û AKP semedê ke faîlê
gedeyên kurdan ke, canê înan lete
lete bibi û bi rojan ci geyrayê ke
nêvînay bivîno giştî xo nêleqnavo
ra, çimê mayên gedeyan de hesir
nêmend. Adalalet wazenê...

ZÎYARETA HERÎ GIRD

Kurdan mîyan de heta ewro tu
mezal, bi hintayê qerebalix
nîyamebi zîyaretkerdiş. Hinî ey-
seno ke kurdî her ser semedê qirk-
erdişên newe nêbêy ra Roboskê
zîyaret bikerê...

DEWLETE BÊBAWER A

Şarê kurd mîyan de bawerey bi
Dewletan nêmend. Çimkî zafêreya
dewletan qirkerdişê kurdan ra çimê
xo genêy û wazenê ke kurdîyê bêre
qirkerdiş. Tirkîya zî înan ra mil gena
û wazena ke zêd qirbikera... RÛPEL - 5

Maneya Tecrîdî

OMER SEYDAOĞLU 2 |

Serra 2012 û serra newê tin

Nesrin Orak 3 |

Roboskê..!

Xoser Welat 5 |

Huner û hunermend

Aver Payiz 7 |

Aşma kanûnî de qirkerdişê kurdan zaf bîyo

28 Kanûn 2011 de Roboskê de 34 kurd amey qirkerdiş. Bi teyarêy êrîş kerdîbî. Heta eyro derheqê na qirkerdişî de dewlete çik nêvato. Encax kurd êrîşan de yewiteya xo viraşto û xoverdayişan bersiv da

SEZÂI MEMÎŞ*

Xoza di her roj û aşme de bedilnayış beno. Dîyaletîka cuye di hina bedilnayış esto. Xoza yew reng û şikil nîyo. Zerre xo de zaf rengin o. Roj yeno her ca beno şınayî, roj yeno her ca beno ziwa. La cewherê xo di yew o.

Tekîliya civat û xoza zî esto. Rojê qirkerdişî zî esto. Yanî yewitîya dijî zerre civatî de baş eyseno. Tarîxa ma ê kurdan di zî, hînakî bîyo. Ke kurdan wateyê her waxt û demserran zî zanê. Fina xoza, aşma adare de kurdan bi rihê Newrozî kefwêş benî. Her cayê welatî rengin beno. Aşma kanûnî de yanê zimistane sîya de her ca beno spî. Encax, zerrê kurdan di na aşme de sîya beno. Na aşme de welat xemgîn û bêvegn beno. Aşme kanûnî ke kurdan aşme qirkerdişî yo.

Na aşme di qirkerdişê Gurgum, 19 kanûn, ê zîndan û Roboskê bi. Her hîrê qirkerdişî zî girêdayê jûbînan êy.

Çîmkî failên na qirkerdişî yew o.

Qirkerdişê na aşme de yewin ray Gurgum di dest pê kerd. Gurgum şariştaneke rengin bi. Zerre xo de şarê kurd, tirk, alewî û misliman estbî. Zafêrey înan kurdêy alewî bîy. O west Kurdistan û Tirkîya de her ca de lej û pêrodayiş estbîy. Dewlet bi destê gila-dîyoya her cayî de dest bi kiştîşan kerdîbî. Armanca înan tevgera şoreşî xelas bikê. Gurgum zî milê xo ya şoreşî di xurt bi. Vejîyayîşê tevgera kurdan zî omîde mereşijan şîn kerd bi. Encax dewlete newaştê Gurgum yanê

Gurgum bibo şariştaneke şoreş û demokrasî. Ke inî şewa 19 Kanûnî 1978 de bi destê ulkucîyan. Provakasyon amey meydan. Na provakasyon ke kiştîşê kurdan bi sedem. Panc roj zerrî Gurgumî di kiştîşê kurdan bi. Leşker û polêsan tenî qirkerdiş temaşe kerdê. Keye û dikanê kurdan heme talan kerdî. Yanî ke kiştîşê kurdan her çî hadre bi. Tenya provakasyonê hewce kerdîbî. Rojê 24 kanûnî di kiştîş û talan vindert. Encax pê xo de 111 kurdên ke elewî ameybîy qirkerdiş estîbî. Pê qirkerdişê Gurgumî di kurd koçî

Ewropa kerdî. Ê Gurgum fina verî rengin nîyo. Gurgum yew reng û yew sitil bîyo. Gurgum bi politikayên Tirk-Îslam awa kerdî. Na taybetî Gurgumî çewtê xozaya ey o. Gurgum birînek gunî ya. Eyro zî na birîn ra gunî yena.

Pergala dewlete tenya tewr di qirkerdiş nêkenî. Zerrê zîndan de zî giroteyên şoreşger zî kiştî. Fina qirkerdiş Gurgumî roja 19 kanûnî de kerdîy. 19 Kanûn 2000 di Zîdana Bayrampaşa Umranîye di êrîşê zîndan kerdî. Armanca înan heberî Tipên F greva veyşanî bişiknê. Dewlete nêwaştê zîndanî bibê cayeke kolektîf. Ke inî zî girotoxên Tîpa F viraştîbî. Waştê na girotoxe di heza şoreşgerênkem bike. Encax giroteyên hemberî na politikayên gemar de, xo verdayîşek nîşan da. Dewlete zî dest pê qirkerdişî kerd. Zerra na aşme di 122 merdim cuyê xo vinî kerdî. Na qirkerdişî zî bi namey ‘Çarnayîşê cuyî’ bi. Encax zaf kesan cuyê xo vinî kerd.

Serrî derbaz benî, la hewna zî wela-tek demokratîk awa benî. Çîmkî mezgê dewlete di bedilnayış çînyo. Qirkerdiş peynî dilê kurdan di Botan di bi. Botan perodayîşê azadî di erdnî-gariyek muhîm o. Ke kurdan etya xoverdayiş û serêwedartiş o. Şarê botan ke azadî û demokrasî de ser lîngan bi. Botan ke dewlete ra hindî bibi talûke. Herî penî pêy ra vevînayîşê herêmî di serewezîr vatîbi: “Ke Şirnex û Colemêrg politikayên ma cîda eşî.” Na çekûyey fermana kurdan bi. Yanê talimatê qirkerdişê botanîyan da. Na qirkerdişî zî 28 Kanûn 2011 de Roboskê de bi. 34 kurd amey qirkerdiş. Bi teyarêy êrîş kerdîbî. Heta eyro derheqê na qirkerdişî de dewlete çik nêvato. Fina her ca bi zûran ser qirkerdişê girot. Encax hindî hinakî nêbeno şarê kurd vernîya na êrîşan de yewiteya xo viraşt. Roboskê di dewlete mesaj da kurdan. Kurdan zî xoverdayiş û serewedartişê xo bersiv da.

Aşme kanûnî qirkerdiş bi. Eke qirkerdişê Gurgumî o west roşn bibîyay se, ewro qirkerdişê Roboskê nêbîyê. Her çendek ma îngas dej antî se, serê ma vernîyê dişmîne di çewt nîyo. Ma zanî ke peynî ya zimistanî bihar o. Xoza hinû zimistan nîyo. West bîyo se her ca rengî zî bibo. Na dejan ma nêkiştî. Ma daha xurt kerd.

Watey ayê zerrê merdişî do wateyê bihar Zî zerrê zimistanî do. Azdîya kurdan zî zerrê xoverdayiş û serewedartişî de yo.

*Zîdana Tîpa M a Bandirma

OMER SEYDAOGLU*

Serra 1991 de bi şer ê kendawe dest bi vurîyayîşê Rojhilatê Mîyanênî bi. Dima zî yena zanayîş ke Rayberê şarê ma ke va projeya demokratîkê ya Rojhelata Mîyanênî Amerîka zî va projeya pîle ya Rojhilata Mîyanênî.

O west ra nata Rojhelata Mîyanênî de zaf çî vurye, zaf rayîrberî pam şîyî yan zî kiştîyayî. Zaf serek dewletî, serekî ra ameyî war. Oeynî de tena Rayberî şerê ma mend. Semedê Rayberê ma zî kopleyî şirawitî Tirkîya ke, mîyanê Tirkîya de bêynatê kurdan û tirkan de şer bivejîyîya la rayberê şarê ma neverda.

Dima zî wexto ke rayberê şarê ma fikir û nezerê xo ardenê zîwan komplokera vatenî: “Ti talimat danî rexistinê û cezaya hucreyî dayêne ci.” La îna nêbî. Yanî çîyo ke înan vatêne rast nebî. Wexto ke Rayberê şarê ma fikir û nezerê xo ardenê zîwan politikaya nimitêya înpîlastan û Amerîka akerdê verê ma

Maneya Tecrîdî

eşkenê vajî ke deşîfre kerdênê.

Fikir û nezerê xo vatêne politikaya Rojhilatê mîyanênî ravistinê verê çîmanê mîletî.

O west ra nata yo nêverdenê pawitoxê şêrê ziyaretê Reyberî ma, no zî nîşan dana ke, wazenî Rayberê şarê ma yan xeber nêdo, yan zî bikewo binê bandorê înan. Seke Rayberê şarê ma nêkewtî binê bandrê înan, tecrîta zaf pîl da ser, seke mîyanê “Şaristanîya merkezi” yo, panc hezar serrîy yeno bê vengkerdiş.

Rayberê şarê ma, pareznameyê xo yê çarînî de vano: “Senî bicuyî se, bikerî çî ra dest pêbikerî? Kulture Rojhilatê Mîyanênî de heqîqet semedî heqîqetî cuyayîş û merdiş vateyê muhîmî yê. Yanî şewa ke kewt rayirê heqîqetî ser, hewceyo cuyayîş û merdiş zî bigero verê çîmanê xo, ke pêrodayîşê heqîqetî biqedîyo. Tira nê kewno, no semed ra

zî, lazimo kê ey Hallacî Mansurî “en heq”de, sey Arîstoyî “enteleqya” de vateyoke ameyo vatiş, tira anêgero. Seserra 8’in û 12 de Rojhilata mîyanênî hem aver şîyayîşe îlmî de, hem zî bigeyê Îslam û felsefe de zaf aver de bi. Ca çîyo ke mîyanê panc hezar serran de ardo pêser, mîyanê panc sey seran de şirawitî Ewropa. Ewro zî, ma ra vanê ke, her kes keno ti zî aye bikê. Karker bi, paweyê kare xo bi û bêkarker bi, pereyan dima vazde. Sewbîna pêynîya to bêkarî, bêçarêtî û rizîyayî o.

Na hal hîna aseno ke, Rayberê şarê ma, ra zî wazîyeno. Yanê rayberê şarê ma nika her çend Hepisê Îmralî de bo, hol mîyanî şerî de yo.

O semed ra, beno sere û nêmen ke, nêverdenê pawitoxê rayberê şarê ma şêrê verê ci. Fikr û nezerê ci biyarê mîletî rê eşkera bikerê.

*Zîdanî Çewlîgî

'Ez nêzana rêxistin zana...'

Dema kê ambaz Ozkan min berd koyan, zaf xeber nêdeyenê. Her demî de min ra vatênê: "Ez nêzani rêxistin zana." Ema min baş zayayê ke, Ozkan heme çiy zano. Ema nêwaştê ke xeber bido...

"Ez nêzana ambaz Ozkan zaneno"

Gerîla gerekî heme çiy bizano. Heme çî zî gerekî pers bikero. Ozkan min ra şermîyayê, ema, zaf mutavazîyo. Ema Ozkan zaf aqîlî yew gerîla yo. Ez xo ver fikirya wa. Min vate ke eceba ez hîna ambaz Ozkan vînena ya zî nêvînena?

Min dî xo vero vatê kê: "Ez nê zani rêxistin zano." Ez şoq bîya. Min berdî verî ambazan û min hîn Ozkan nêdî ema min Ozkan şinasna zaf bîya kefwêş. Min yew roj televizyon temaşe kerdê. Ambaz Ozkan operasyon Zapî de şehîd kewtbi.

Ambaz Ozkan şehîd kewt ema, ez Ozkan xo vîra nêkena. Çimkî, hewayîşî Ozkanî min vîra nêşina. Ez nîka çica de peleke gozî bîvîni se, boy keni. Dema ke ez zaf qefelyena ez pelî goz boy kena. Çimkî ez nêzana ambaz Ozkan zano...

Kesê ke wazeno bişêro koyan, sifteyîn zaf xeyal kenê. Gerîla senîn o û gerîla senî cuyenê? Semedê ey zî, heme kesîy sifteyin, xeyal kenêy û dima ra şînê koyan. Efsane ya gerîlayan hemeyan de zaf bandor kena. Atmosfera gerîla se-yîna hemem kesan zaf meraq kenî. Mekanê gerîla senîna, gerîla de yew roja yîn senî raverena, heme meraq kenî?

Koyan meskenî ma kurdan ê û semedê ey zî, zaf gerîla şîye koyan. Çimkî sistem ma însanetî ra veto û semedê ey zî, zaf kesîy şîyê koyan ke mafê kurdan bigê xo destan. Zaf sedemê gerîla estêy ke bişêrê koyan. Ma wazenî binekî qala îdolojîya kurdan bikerî. Semedê çina şîya koyan çimkî, heqîqata ma kurdan esta. Dema kê ez newê şîya koyan û min kincanê gerîla dayê xo ra û min çekeyî gerîla girot, ez zaf bîya kefwêş. Sankî ez, na dinya de nîya. Yewna dinyade yî min xo îna hîskerdî. Zere min de û mezgê min de kefwêşî vejîya meydan ey hîskerdîş ço nêzonên senî qise bikerî. Ema hîsên ke zaf baş a. Ey kincan min dayê xo ra, ez zaf bîya kefwêş. Dema kê gerîla de şina bi goreyî ma ra zaf muhîm a. Çimkî ma zaf qiymet danê yewbînan. Her yew, deqîqayê ma ze tarîxî ra ya. Dema ke ma yenî verî yewbînan ma zaf benî kefwêş. Atmosfera koyan min ra zaf baş ameyê. Çimkî

ez Kurdistanî ra zaf hes kena û semedê ey ez ameya koyan. Ey koyanê berzî min newe dîyê. Zaf bi heybet êy. Ez sifteyîn binek tersaya û dima ra ez musaya tîya çimkî ez ey koyanî berz zafweş min şîye. Min ey koyanî berz dîyen zaf heyecan girotê.

Dema kê ez newê ameyan koy ez şîya Zap û Haftanîn min ambazan dîy ema ez sifteyîn nêzoyan ko ya çicara bişêrî. Embazan alîkarî deyenê min û ez rayîrê de şîyenê. Xusûsî ambaz î Ozkan zaf xeber nêdeyen. Min zî zaf çiy meraq kerdênê. Ema min tera pers nêkerdenê. Ema min hîna ray ray tera pers kerdênê. Çimkî Ozkan zaf bitecrûbeyên koyan zanay. Îdarekerîy ambazanî mayo. Min tera çiy pers kerdê ney zî min ra vatênê kê "Ez nêzona rêxistin zona." Ez zaf qefelyaya. Min ra vatênê ke tay mend. Çimkî ez hîn nêşêkîyaya ke rayîra bişîyayê. Nefesê min birîyayê û Ozkan min ra vat: "Eke yew pelê gozê boy bikerê, nefesê to abeno û ti rehet rayîrê de şina."

Min ra vatê se min ze ey kerdê. Çimkî yewna çarêyê min çînê bi. Ma ambazan dîy heme gerîlayê ma bîy. Zaf bîye kefwêş. Min zî ey gerîla dî, ez zî zaf bîya bi heyecan.

Dema kê min gerîlayan de sohpet kerdênê pelê gozê min erdî de nayê ro û min ey de sohpet kerdî. Yew ambaz zî, min ra pers kerd û vat: "Ti ha sekana xo ro semedê çina ey pel boy kena? Min zî vat ke: "Ez rayîrê de qefelyaya. Ey min ra vat, semedê ey min pel buy kerdên ambaz Ozkan min ra vat ey na biker nefese to abeno. Heme gerîla pêy min hewayî min fam kerd ke, ambaz Ozkan, min xapîna. Min çep çep ewnîya Ozkanî ra. Ambaz Ozkan zî min ra vatê ke lez hers meyo ti pel boy kerd û ti dahana rehet rayiran de şina. Min Ozkanî ra çî perskerdên min ra vatênê kê "Ez nêzana rêxistin zana." Heme çiy zanayê, ema hîna zî min ra vatê ke: "Ez nêzona rêxistin zona" min xapîneyên heme çiy zaneyênê. Na xeber înternetî ra ma girota.

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Serra 2012 û serra newê

Tirkîya herema qirkerdişê her serr yew bê heqî yena meydan. In hewtê zî ma kuwenî serra newê. Ma hîn na welatî de perodayîş nêwazenî. Çimkî, par 34 heb sivil ameyî qirkerdiş. Ema hema zî failî ey kesan nevetî meydan. Semedê ey zî, keyê ey kesan ema xusûsî mayên ey kesan qehir bîyê.

Çimkî bêsebeb 34 gedeyê kurd amey qirkerdiş. Yew serr ravêra ema, hikûmet bêveng a. Heme Tirkîya de heme kes weriştîy payan ser. Hikûmetî ra tiq çina. Xo kerdî ker û lal, ema, şarê kurd zî û şarê tirk zî semedê qirkerdişê Roboskê çî destê înan ra ame se kerdîy.

Pekî, eger wina dewam bikerê se, serra newî de çik nebedilyeno. Çimkî dewlete zaf şexis bedilyena, ema, kesekê yenî herna înan ey kesan pratîka bînan ra dewam kenê. Semedê ey zî bawerî kurdan bi dewlete nêmend.

Tarîxa 2011 de operasyonîy biyê zed. Zaf kes eştîy zindanan. Goreya eyeseno, serra newî de zî eyna dewam kena. Çimkî firqê dema vîyartê û firqê emserîne de, zaf bedîlnayîş çîno. Hîna qirkerdiş û hîna înkâr û îmhâ dewam keno. Şarê kurd zî hîn heme çiy qebûl nêkeno. Çimkî hîn bindest nîye. Serede zî mayên kurdan no bêadaletey qet qebûl nêkenê. Bê heqîya dewlete nîno qebûlkerdiş zî. Semedê ey zî dewlete çareyî, zindani de vînena. Kam vengê xo keno berz se, eştî zindan. Dewlete wazena heme çiyên nêweşan bi kurdan bikero. Hentanê nîka wina yo û nîka ra pê zî hîn şarê kurd bindestî qebûl nekene.

AKP nêwazena kes pîrgireka xo me-yaro ziwan. Mesela elewîyan semedê Gurgumî çalakî amadê kerdî, ema têrsa. Destûr nêda virardiş bikerê. Qe na welatî de heqê ma ê çalakî zî çina?

AZADIYA WELAT
Zozan Basın - Yayın Adına
İmtiyaz Sahibi
Halime PARLAK
Yazı İşleri Müdürü
Aydin ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:9
Kayapınar / DIYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Weşan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):
Stenbol: Gün Matbaacılık, Reklam, Film,
Basım, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Telsizler Mevkii Besyol Mah.
Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneşoğlu
Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni
Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A Yüreğir /
ADANA
Tel: (0322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Türkuvaz Dağıtım Pazarlama

Şerafettîn Elçî cuyê xo vinî kerd

Siyasetmedarê kurdan ra astareyeke bîn zî cuyê xo vinî kerd. Cenazeyê ey welatê ey Cizîrî de bi se hezaran kes ame definkerdîş û ey oxur kerdîy

Serekê Pêroyinê KADEPî Wekîlê Amedî Şerafettîn Elçî demeke derg bi ke dermankerdişê penceşêrî yanê kulaşîya vînayê. Nêweşxaneyake Enqereyî de cuyê xo vinî kerd.

Elçî weçînayîşê 12 hezîranî de Bloka Demokrasi ya Ked û Azadîyî ra kewt meclîsî.

Cenazeyê ey ardî welatê ey Cizîrî defin kerdîy. Merasîma ce-

nazeyî de bi se hezaran kurdîy amey pêhet û defin kerdîy.

Merasimî de siyasetmedarên kurd heme û şarê cizîrî kes keye de nêmendbi. Kolana Nisebînî bi tamamî trafikî ra ame girotiş qerebalix bi se hezaran bi. Heme bajarên Kurdistanî ra merdimên sivîl û siyasetmedar zî ameybîy.

Rayîrî de sloganên ze: "Bicuyî Serek Apo. Şehîd nêmirênê" amey qîrayîş. Hetê bînî ra pankartên semedê Roboskê zî ameybîy wegrotîş. Cenaze bi ala Kurdistanî kes û sor û zerdî amebi pêşayîş. Posterên Elçî û Serekê PKKî Abdullah Ocalanî amey wegrotîş.

Kezik ame vînayîş

BDPa Stenbolî de bi nameyê kezikî cîhaza goşdarînkerdîşê ame vînayîş. Wekîla BDPa Stenbolî Sebahat Tuncel mi-jarî berd meclîsî.

Goreya ke yeno vatiş odeya kîtapxaneyî de zereyê prîzî de montekerde ameyo vî-nayîş. Ney mijarî de BDPî kombîyayîş viraşt. Asîye Kolçakî ard vîr ke wazenê xebatên partîyî heme île-galîze bikerê. normalî de partîyî bin pawiyayîşê qanûnî de yê: "Ma vînenê ke qanûnî kes nêgoşdar-reno. Semedê xebatên ma bêro astengkerdiş heme ray-bazan şopnenê. Goreya pîmitîşên ma 2 hebên bînî zî estêy ema hewna ma cayê înan nêvînayoy. Pawitoxên ma doz akerdîy."

'Problema kurd nê, Kurdistan zî esto'

Panela 'Aştî Roboskê ra ravêreno' de Prof. Dr. Nazan Usutundag ze panelîst beşdar bi û ard ziwan: "Ney merdiman kerdê çar peçe. Verî xo mîyan de bezîrganey kerdê. Lazimo ke problem hal bibo." Panela ke Zanîngeha Mîmar Sînana Stenbolî de ame viraştîş de Ferhat Encu û Îrfan Aktan zî beşdar bîy. Pey belgefilma 'Nêbermi dayê ez cayê weş de ya' panel ame darînayîş. Rojnameger İrfan Aktanî ard vîr ke, qirkerdişê Roboskê kurdan û tirkên mîyan de gelîyên xorî akardo. 34 kesîy sînorî de ameybîy qetîlkerdiş. No zaf muhîm o. Lazimo ke no problem bêro halkerdîş."

Hetê bînî ra zî Prof. Dr. Nazan Ustun-

dagî zî ard ziwan ke, lazimo ke rayîrên bezîrganey heme bêrê akerdîş û sînorî bêrê wedartiş: "Tenê problema kurd çîno, peroblema Kurdistanî zî esto."

Polêsan mudaxaleyê pêrodayişî nêkerd!

Papûra (cadeya) Wanî ya herî kar keno ser de mîyanê di malbatan de pêrodayiş vejya. Semedê ke polis ûca bi û mudaxaleyê pêrodayişî nêkerd ra, şarî bertekên xo mojna polêsan.

Wanî de malbatan mîyan de semedê erdan pêrodayişêke bi çîwan, kereyan û san-

dalyeyan pêk ame. Ney demî de polêsi ûca de bîy ema mudaxaleyê pêrodayişî nêkerdîy. Ema şar bertek mona polêsan ke çira mudahle nêkerdî.

Peynî de bi alîkareya zabiteyên şaredarî jûbînan ra amey visnayîş û pêrodayiş peynî bi. Zaf kesîy birîndar bîy û berdî nêweşxane.

22 serran de 372 lejkeran xo întîhar kerdo!

Wekîlê BDPa Colemêrgî Adil Kurt persnameya lejkerên ke xo întîhar kerdê, dabi meclîsî ke Wezîrê Karê Zereyî İdrîs Naîm Şahîn bersiv bido. Goreya bersiva Şahînî, serrên 1990-2012 de 372 lejkeran întîhar kerdo.

Goreya bersivî 22 serran mîyan de 3 sûbay, 11 astsubay, 7 pîspor, 7 cendermeyên pîspor, 2 erbaşên pîspor, 349 zî leşkeran xo întîhar kerdo. Goreya îstatîstîkan; 23 şariştanan ra întîhara herî zêd Şîrnexî de bîyo. Şîrnexî de 49, Mêrdînî de 31, Dêrsimî de 29, Colemêrgî de 22, Kîlîsî de 1 lejkerî xo întîhar kerdo.

Tirkîya de 2012 de herî tayn 867 karker merdîy

Goreya daneyên Meclîsa Ewleheya Weşeya Karî ya Stenbolî, serra 2012 de herî tayn 867 karkeran cuyê xo qezayên karan de vinî kerdê. Temenê 19 hebân 15-17 serran mîyan de bi. 162 hebîy 18-27 mîyan de. 384

karker 28-50 serrebîy. 89 karker zî 51 serre ra berz û 198 karker zî tespîta serrên înan nêbi. Qezayên ke bîyê goreya daneyan verê înan ameynê girotiş. Ney semedî ra zî qeza nê qetîlkerdişê karkeran o.

Goreya daneyan mengê de bi halê orteyine 120 an zî 130 karkerên bi sî-gorta cuyê xo vinî kenêy. Semedê ke mafê karkeran daha weş bido cuyê xo vinî mekerê veng day dewlete ke tedbîran bigo.

Ziyareta kurdan ya herî gird

Hinî eyseno ke kurdîy her serr 28'ê kanûnî de rayîra mezelên 34 gedeyên kurd, xora bikero zîyaretgeh û dewletên ke qirkerdişê kurdan xo ra mubah vînenê ra bersiv bidê ke wa ney ra pey qirkerdişê nêbê

Tarîxa kurdan de raya sifteyîno ke kurdîy semedê qirkerdişê birayên xo, hina qerebalix şîy mezelên gedeyên xo ser. Hinî eyseno ke do her ser bi Roboskê bi girseyî bêro zîyaretkerdiş. Bi ney wesîleyî, qirkerdişê Roboskê ra, dewa Roboskê zîyaretgeha kurdan ya herî pîl o.

28.12.2011 de teyareyên tirkîyan şew sînorî ser de semedê ke qirkerdişê kurdan bikero û nabzê kurdan bizano ra xo ceribna. 34 kurd ke zafêreya înan hewna gedeyî bîy û pêro xizmê jûbînan bîy bi bombeyan qir kerdîy. Medya kurdan çend saetan pey ra bombekerdîş dinyayî de vila kerdbi. Ema medya tirk ze her rayan hetê zilmkaran ca girot ema tepay mecbûr mend ke bêvengeya xo bidirno û înan zî bi sergirote qala qirkerdişî kerd. Zafêreya înan malbata Encuyan ra bîy. No zî weş dayê eysayîş ke 'PKKij' nêbîy û sînorî ser de bezîrganey kerdê û qereqolî zanay ke şinê û yenê.

Eger medya kurd nêbîyay!

Kurdan mîyan de semedê ke medya avera şîyo ra ceribnayîşê

Roboskê

qirkerdişê kurdan heta na gamî qirika rayîrberên Tirkîyayî de mend. Goreya vatişên ke amey vatişî, eger Roboskê nêvejjay meydan do teyareyan do her roj deweke qir bikerday.

Erdogan hewna bêveng o

Serrê ravêra eme qirkerdişê Roboskê de failî hewna zî belî nêkerdê. Şar ano ziwan ke failî beliyê ra, bêveng êy. Ze Dêrsim, Geliyê Zilan, Gurgum, Sewas, Gazî û cayên bînan qirkerdişên ke ameykerdiş ra failên pîyonan ra çend kesîy amey cezakerdiş esilî hewna zî şaran mîyan de geyrenê.

Roboskê zîyaretgeha kurdan a

Serreke qirkerdişî sero ra ravêra ema dewlete û AKP gameke zî nêest ke kamî destûr da ke 34 kurdan qirbikero. Kurdan zî her roj ard ziwan ke do Roboskê medê vîrakerdiş û heta ke failî belî bibêy do çalakîy xo bidomnê. Serageyayîşê qirkerdişê Roboskê ra, kurdîy herikyay Roboskê û mezelên 34 kesan xo ra kerdîy zîyaret. Hinî ey-

seno ke failîy bêrê belikerdiş zî meyrê belikerdiş zî do her ser 28'ê kanûnî de kurdîy verê xo bidê Roboskê û zîyareta qirkerdişê Roboskê vîrbîyarê ke dewletên ke heta ney gamî qirkerdişê kurdan kerdê bişermno.

Dinya çira bêveng o?

Her çiqas qirkerdişên kurdan bîyê se, dinyayî de dewletên serdestan bêveng mendê.

Dêrsim, Geliyê Zilan, Helepçe, Enfal û daha zafêr qirkerdişên kurdan de dewletî bêveng mendê û ze ke bivajê 'weş bîyo ke kurdîy amey qirkerdiş' ewnîyay.

Semedê no ewnîyayîşê înan zî, berjewndiyên înan yê şexsî û polîtîkayên ke Kurdistanî ser de yenê sopnayîşî ra yeno.

Belê verî medya himakî çînê bi û veng nêvejjayê. Ema na gam medya kurdan zaf bi hêz o û şik-yeno dinyayî bilerzno û Roboskê de lertzna zî ema, dinya zî ze Tirkîya hîrê meymûnan kay keno. Çiyên ke çiman ver de yo, Roboskê finala qirkerdişê kurdan o. AMED

Sadax

Xoser Welat

xoserwelat@gmail.com

Roboskê..!

Di tarîx û cuwiyayîşê şarê kurdî de hovîtîyêy zey Roboskêye zaf ê. Her hovîtîye di heş û derûniya şarê kurdî de birinêy xorîy viraştê. Her hovîtîye bîya sedemê eşîy giranan. Jan û eşîy nîne têverşayîş labelê Tertelaya Dêrsime, Enfal, Helepçe bi desan Roboskîyan di mîyanê xo de hewênên. Ro ser hovîtîya Roboskêye zaf çîy amey vatiş û do ewta ra dim zî bîyerê vatiş û nuştîş. Labelê ez wazena çiyêko bîn vaja.

Di Dêrsime de bi desan hezarîy kesîy amey qetilkerdîş. La û robarîy, gunîye herekyay. Domanîy di hemleyê dayikan de amey singûkerdiş.

Serekêy kurdan amey daredekerdiş. Kesêke nê hovîtîy nêdîy û niyardî ziwan. Kesêke meşîy protestoyî nêviraştîy, kesêke hovîtîya qatilan riyê înan de nêvat û êy riswa nêkerdîy. Bi desan serîy dim ra ma di helbest, estanik û tersê çimanê şahidan de, tay çîy seh kerdîy.

Zaf dûrî nê, vîst û panc serrîy ra ver, di Enfale de bi se hezaran kurdîy amey kiştîş, ver çimanê dinya de. Heman rewşe, heman bêwayirtîye. Qetliamê Helepçeye, rojêke de panc hezarîy kurdîy bi bombeyanê kîmyayan amey kiştîş û bi des hezaran birîndarîy... Reyana bêwayirtîye.

Gelo cîyayîya Roboskêye çî ya ke, pêkamîyîş ra na heta tim û tim di rojeve de ya. Her kesêko kurd, gere naye bifikîryo û bi goreyê naye têbigeyro.

Hemver heme hovîtîyan xover da. Bîy adir, bîy kerra, bîy gule û di zerrîya hovan de teqay. Heme eş û janêy xo, xo fekî de kerdîy tif û pejeqnay riyê hovan.

Ewro, heşmendîya newîye kurdîy ardê astêka hinayine ke, hovan poşman kena. Zanênê ke, êdî ro ser kurdan bikarardişê hovîtîyan rehet nîyo. Zanênê ke peyênîya desthilatdarîya înan di destê kurdan de ya.

Eke na heşmendîye nêbayê, ewro persgiraya Roboskêye çîna bî. Eke şaro kurd wayir sîyaset, sazî û dezgeyan nêbayê, vîrardiş di cayê xo de, kesêke nameyê Roboskêye nêşina watê. Eke çapemenîya kurdan, a ke bi gunîye amîya awnkerdiş nêbayê tu kesêke hovîtîye nêvinayê. Cîyayîya Roboskêye, wela xo ra gîyanbîyîşê kurdan o.

Qralo Çîlekeş Yılmaz Guney

Tarîxa kurdan de ze her roşnvîrî qedera Yılmaz Guney zî bi surgunî ravêra û nêweş kewt û cuyê xo vinî kerd. Ema o dilê kurdan de ze Qralê Çîlekeş yeno şinasnayiş û nîno vîra-kerdiş çimkî o dijî zilkaran bi

Arêkerdox: Zerweş Eşnaw

Kaybazîyê ey nê, yew rejîsoro ke hende mêrdiman ra yeno ecebneyîş, na rewşe, beno ke tarîxê sînemaya Tirkîyaye de verên o.

Yılmaz Guney; rejîsor, senarîst, nuştox û eynê wextî ra kaybaz o. Rejîsoranê rojeyênî ra hetdayiş û feraseto neweyêndayîşî ra no warî de newe yew ber akerdo. Yılmaz Guney, wextê verpêdayîşê sîyasîyî de zaf tehqîqat vîyarnayo, dekewto hepsîyî, la rayna zî meslexê xo peyberî de ramito, dewam kerd. Nameyê ey o raştîkîn Yılmaz Putun o. Yılmaz Guney, 1ê Avrêlî 1937î de dewa qezayê Yenîceyî ya Edene de maya xo ra bîyo. Eslê ey Sewregî ra yo. 9ê Îlonî 1984î de zî Paris de dinyaya xo bedilnayo.

Lîseyî de kurdîteya xo şinasneno

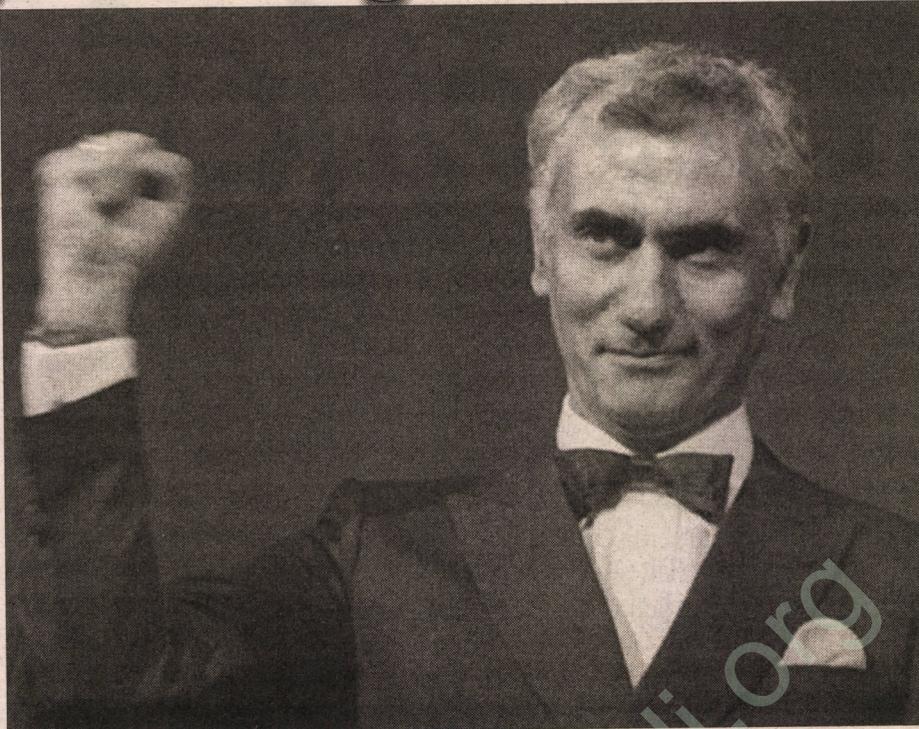
Keyeyêkê karkerî di gedeyan ra yew bi. Dibistana ewil û mîyanênî Edene de tamam kerd. Demo ke şî dibistane nasnameyê ey vejîya. Maya ey, Mûşî ra eşîra Cîbran ra ya, piyê ey dewa Sêwregî ra yo. Piyê ey, dewayê gonîyî ra keyeyê xo kirîştbi Edene. Seferberlîkî ra dima wur di keyeyî Edene de ca gênî û yewnan weyre de vînenî û zewejîyenî. No zewajî ra waya Yılmaz Guneyî Leyla yena dinyaye. Keyeyê înan de kurmancîyî û zazakî yeno qalkerdiş. Yılmaz Guney vexto ke lîseyî waneno kurdîyeyê xo pêaqîliyeneno. Vînenno ke mektebê Tirkan raşteraşt cayê asimilasyonî yî. Hinê inka ra pey nasnameyê xo ser ro têkoşîn dano.

Tewr bi tewr kar kerd

Semedo ke şîlikê keyeyê ey nêbîyîni karkerê pemeyî ra hayanê xazoz û sîmitrotîşî ra heme gureyî de xebitîya û hawayê nê karan zaf cayan de ereq da. New serre ra pey cuya xo xebitkerdişî reyde zeyna. Karê verênê ey, golikan ver bi. Lîseyî Edene de qedîna. 1955î de peynîya yew tetbîqatî de yew û nê serrî hepsî giran û 6 aşmî cirmê surgunî girewt.

Cuyê ey bedilya

Dima şirketanê Kemal Film û And

Filman de temsîlkarê haremî kerd. Eynê wextî ra meselan nuştîni, xo hetê edebî ra aver berdîni. Wexto ke Zankoya Huqûqî ya Enqeraye wendîni rejîsor Atif Yilmazî şinasna û no şinasnayiş averşîyîşê meslexê ey de muhîm yew paynîke viraşt. Paştdayîşê Atif Yilmazî reyde xebata dest bi sînemaye kerd. Serra 1959î de Atif Yilmaz filmanê 'Gedeyanê no welatî' û 'Gakovîyê Belekî' ant û senaryoyê nê filman Yılmaz Guney nuşt û nê filman de bi kaybaz zî ca girewt.

Neheqey qebûl nêkerdê

Kovaranê Asoyê Neweyî û Hîryêsî de meselan nuştî. Nê kovaran de semedê propagandayê komunîzmkerdişî ra mahkemeyî bi û 1961î de yew û nê serr cirmê hepsî girewt. Di serrî ra pey kure û kam ca de mendo weyre ra karê xo dewam kerd. Nê serran de zafênî filmanê seruwane sinifê dîyinan ser ro xejîliya. Nê filman de gedeyanê Anatolîyan xo nê filman vînayîni. Nê filman de mezlûmî, feqîrî, belengazî ca girewtîni la nê mêrdiman çî neheqîyî û zordarî dîyîni qebul nêkerdîni, sereyê xo hewanayîni, xo ver dayîni. No semedî ra filmanê ey zaf hetê mêrdiman ra ame heskerdiş. No qîrm de Yılmaz Guney lekmatikê Çîrkîn Qralî gêno.

Serra 1962 aşma kanûnî de muhafazakarîye reyde namedar şarîstanê Konyayê surgun beno.

Qala raştine, raya verêne serra 1967î de kursîyê rejîsori de ronîşeno. Serra 1968î de filmê verênê xo Seyîd Xan kaş kenno. Nê filmî de herranê rojakewtî de meselêkê sevdâyî vatîni. No film hokê uslûbî ra zaf pîroz beno. Hema

dima ra filmanê 'Vergê Veyşanî' û 'Mêrdimêko Pis' anceno. Na serre de sono lejkerî û serra 1970 aşma Avrêlî de zî qedînenno lejkerîyê xo.

Serra 1970î de hinî sînemaye Tirkîyaye de cayêko muhîm girewte filmê 'Hêvî' kaş kenno û yeno vera temaşewanan. Film, bêçareyî, feqîreyî û belengazî ser ro vindertîni. Filmê Hêvîye de faytona kehene, estora betilîyaye û hema ke merdeye reyde keyeyê qelabalixî weye kerdîni, mêrdimo belengaz û bêçare cuya Cebârî ameyîni vatiş. Mercê ciwîyayîşo giranî reyde xo rê çare nêvinabi û qezayê trafikî de estora xo vîn kerdbi û dima zî ceribnayîşê şelênayîşî de ser nêkewt û dima destê ey de çî estbi pîrîni rot û dima gêrayîşê xezîneyî reyde film dewam kerdîni.

Welatên xerîb de zî alaqa vînenno

No film, herîndê ciwîyayîşê Guneyî kirîştîni û mesele semedo ke cayo vindertîşê xo û vatişê xo, raştîye ser ro hema ca de xo kifş kerdbi. Mîhrîcanê Filmê Qozayo Zernên ya Edene de tewr filmo hol weçîniyeno. La hetê lějneyê sansurî ra qedexe beno û yew serre ra pey qerarê mişewregerî ra pey yeno nawnayîş. Film hem wîyte de hem zî welatanê xerîban de zaf alaqa vînenno.

Filmên ey xelat genêy

Serra 1971î de hîrê filmê ey pêdimma(Hawar, Dej û Bêhêvî) rayna Mîhrîcanê Filmê Qozayo Zernên ya Edene de dekewenî derece. No hawa yew çiy raya verêne beno gelekî mêrdimî şaş manenî la ê ke Guneyî şinasnenî no rewşî surprîz nêvînenî.

Kulturî ser o zî vindeno

Qedayîşê qîrmê tewîştayeyî ra pey 1974î de berhemê xo yo serberhem 'Embaz' anceno. Filmî de di wendekarê zanîngehe mabênê yewnan hetê zengîni ra hayîya yewnan benî û vera vera yewnan dur kewenî û têkilîya înan wextêkî ra pey gelekî sist bena û yewnan ra semedê zengîni û feqîrî ra aqîtiyenî. Film, raşteraşt belgeselê şokê kulturî yo. Yılmaz Guney filmê 'Endîşe' ant, no pêrodâyîşî de yew dozgerî kişeno. Hinî cuya hepisxaneyî derge dest pê kenno. Rayna zî o sînemaye ra nêqerîfiyeno. Seneryonan nuseno nuseno û nêvîndeno, hila gam nuseno eciz nêbeno. Nê seneryonan ra yew zî hetê rejîsor Zekî Oktan ra nameyê 'Suru/Dewar' reyde sînemaye ra neql beno. Film, mîyannetewey û tebetetewe de zaf xelat gêno. Rayna antişê Oktanî ra 'Dişmen' û dima zî 'Rayîr' yeno.

Serra 1972î de biyayeyanê sîyasîyan ra cagirewtîşî ra tewîştaye maneno. Hepisî de romano 'Dernayeyê Milî' newe ra nuseno û 'Dernayeyê Milî Merdî' nameyî reyde weşaneno. Pirtûk, 1972î de 'Xela Romanê Orhan Kemalî' zeynena.

Serra 1974 aşma Îlone de hepisxaneyî de kovara Vaşûr vejeno û na kovar huner û kultur ser ro ya. Hûmara hîryêsî ra pey ameyîşê sikiyonetîmî ra kovar padîyena. Semedê nuştayanê ey ra des dawayê cîyayênî abenî.

Derheqê ey de se serrî ra vêşêr cirm ameyîni waştîş.

Serra 1981î de hepisxaneyî ra remeno û vejîyeno Ewropa. Filmê 'Rayîrî' rayna anceno û film na ray 1982 Mîhrîcanê Filmî yê Cannesî de xela xişne Costa Gavras reyde barr kenno. A game de Dewleta Tirkîya veyndena Guneyî vana wa biyero Tirkîya la o, no veyndayîşê nêgêno ciddî, peygoş kenno û 1983î de hemwelatî ra vejîyeno. Eynê serre de filmê 'Dêsî' anceno la no film zaf bal nêanceno û yew serre pey zî nêweşîya rîşa mêrdimwêre ra cuya xo vîn kenno.

Yılmaz Guney seneryoye ra heyanê viraştîşî ra zaf tay mêrdimî estî ke sey ey sînemaye de serkewte bî. Timûtim gêrayîşê cîyayîyî de bi, berhemê ey de helbestkî û zaf nawnayîşî zengîni estbî. Nê zî ey, ê bînan ra cîya kerdîni.

Erdogan û Ehreman

Şarê ma bi rastî baweriya xo bi ola islamî arda. Saxtekaran û duristan, zahfêrey cêra nêvejenê. La nika bi enî pratîkanê Erdoganî û hembazanê ey, zahf eşkere bîyê. Ê, nûnerê Ehremanî yê xo erzenê ola zerdeştî

BENDEWAR DARAQOL

Di heme olan de hêzê raserî estê ke, ver danê reyşiyîşê merdîman. Seyin ke cuhûtî, xiristyanî û islamî de hêzê Rehmanî û hêzê şeytanî estê; olê Zerdeştî de zî Hurmiz û Ehreman estê, hêz û leşgerê înan estê.

Hêzê Hurmizî reya raşte danê verê merdîman; aşî, azadî, zeypêti, dadmendî, aramî û bextewarî wazenê, awankerdişê şert û mercanê ciyayîşî, ramitişê debran, zêzewatan û awnayîşê daran û bexçan, weykerdiş û dermankerdişê welaqan û heywanan ayîn (îbadet) hesbenenê. Hetkariyê bindestan û mezlûman kenê û roşnahî anê dinya, fermanê qencî û başî kenê.

Hêza çewt îşkencekerdiş o

Hêzê Ehremanî reya çewte danê verê merdîman; şer, xirabî, neyartî, koletî, serdestî, bêdadî, bêaramî û zeredijayîş wazenê, xerepnayîşê şert û mercanê ciyayîşê, sotişê depr, dexl dan, zêzewatan, daristanan û bexçan, wêrankerdişê war, wargeh û welatan kar û pişeyê nî hêzan o. Kîştîş, îşkence, zulm û hovîti, kêf û zewqê îne yo. Dinya tarî kenê, neyarê roşnahiyê, teşwîqê xirabî kenê, înkare rastî kenî û mêjîyê merdîman sewisnenê.

Enê dijveriyê wîrdî hêzan heta

ewro jî dewam kenê. Kam kamcî heftî de ca bigîro. Peywirê ê heftî bi ca anê. Serokwezîrê Tirkîye Erdoxan hetêra fermanê qirkerdişê kurdan dano, bi kîn û qerez şer, ceng, kîştîş, îşkence, girotiş, sotiş û talanê kurdan û welatê sero pêk ano, partî û saziyê kurdan asteng keno, serek rayber û xebatkarin înan yê bêsûc ê, keno girtîgehan, (enî heftî de Êlihe ra serok û rayberiya BDP, KURDÎ DER, MEYA DER û êbn.amey girotiş û sazi amey talankerdiş) yanê nûnerteya Ehremanî keno. Ê hetêk ra zî, kurdan bi olê Zerdeştî tewanbar keno.

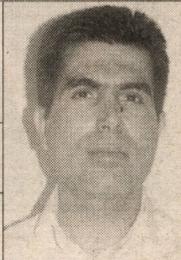
Hunerê Ehremanî û Erdoganî
Nûnerê Ehremanî di dîroka cî-

hanî de zaf ê. Ta zalim Dehakî ra bigerê heta Hitler, Îsmet, Sedam û Turkeşî, la ê heme eşkera bî Erdoxan û hevalbendê cê, kelawê misilmanî serêxo de ronayê, îşlikê demorasî dayê xora û bi dûrîşmayê tûndwarî êrişê heme nirxanê kurdan kenê. Na joye ver, zahfê şarê ma bi enî tewran hamey xapênanayîş. Çimkî şarê ma bi rastî baweriya xo bi ola islamî arda. Saxtekaran û duristan, zahfêrey cêra nêvejenê. La nika bi enî pratîkanê Erdoganî û hembazanê ey, zahf eşkere bîyê. Ê, nûnerê Ehremanî yê loma ke erzenê ola zerdeştî û şarê kurdî, verê çiman de, kenê siya. Hêvî esta ke şarê ma êdî nêro xapênayîş.

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Huner û hunermend

Huner, zîz û fikran rindeyî reyde îfadebiyîş o. Huner, estbiyîşê mêrdimî yo. Mêrdim, senî ke hayîya na raştîye bi, a game ra pey zîz, fikr, xeyal, coş û kelacanê xo; veng, xêz, reng, nuşte ûsb... Nê hîman reyde teşneyo rind û tesîrveradayîş reyde berhemê hunerî vetî. Îfadeyê zîz û fikran reyde komel, xozay û ferd newe ra şîrove beno û watedar beno. Huner, rayîranê muzîk, helbest, edebîyat, sînema û resim reyde xo îfade keno. Huner, çalakîyo afirnayîş o.

Huner, hem kesekî hem zî komelkî yew taybetî kirişeno. Huner, wesilaya hunermendî reyde hîmê neweyan dekeno mîyanê kulturî. Hunermend, ciwîyayîşî de çi bîyaye, mesele dîyo girewto çimanê xo ver, înan girewto binê destê xo, zîz û fikranê xo de elewito, teşneyo neweyên dayo, weşkerdişê ser ro neqîşnayo û xemilnayo û çîyo erjîyaye veto meydan û şîrove kerdo û şar zî na keda ey veng nêveta, heq û qiymetê nê hunermendî dayo. No wate de hunermend, mêrdîman ra raştîyeya komelkîyî nawneno û înan gam bi gam aver fineno û dormeyê mêrdim û mêrdîmanê xo roşn keno. No samedî ra, şarê xo ra verpersîyar o. Xora verpersîyaro ke roşnvîr o. Komelî ke bedilyayî û aver şîyî roşnvîran ser ro bî. Roşnvîrî, ca de nê, komelê xo aver de tewîşenî.

Vera qolonyalîstê kulturî ra tewr vermîyano qewetî çalakîyê viraştîşê afirnayîşê hunermendan ê. Huner ferdî ra dest bide keno, ferdî ke mîyanê a komelî de ciwîyeno tesîr keno û kulturkerdişî reyde reseno ewrenkî û weyre de vila beno heme cayê dinyaye. Yew mîletî ke wayîrê huner û hunermendanê xo nêvejîyo û muhîmî nêdo înan, kulturê o komelî ca de xeripîyeno, gemarin beno û heremîyeno. Ciwîyayîşê mîletî rê tayê bingeyî lazîm î. Nê bingeyan ra tewr muhîm zî huner o. Eke yew mîlet huner û hunermendan ra çinbîyaye yo, o wext, zaf çewtîyî û xafîlan vîyarneno û beno ke tayê wextan ra pey zî helaq bo.

Ma ganî erjîyayanê xo ra wayîr vejî. Erjîyayanê ma, ma mîlet û netewe kenî. Bê înan ma xo çîy nêhesibnî, ma înan reyde est î. Ê, sebebê estbiyîşê ma yî, cuye denî şarê ma.

Ez kînga biresê dewê xo

Vajê min ra
ez çi demî do biresê dewa xo?
Vajê min ra
rihê min çi demî do bireso dewî?
Ez çi zaf demo ke bê dewa xo menda.
Ez merdeya merde.
Ez nişkenî bê dewa xo vinderî.
Binê dara koyî ser de ronîştaynê!
Rayîrê deweyî û mîyanê darê gûlan ra
bişîyaynê!
Min vat, ez çi demî reseni dewa xo?
Ez bê dewe merdeya merde!
Bêre biewnê, çimên min kor
goşên min kerr bîyê.

Anka, anka ez serê ay koyî de bîya
û min biewnîyay dormeyê xo!
Boya daran, boya vaşî, biamaynê min.
Mîyanê ey vaşan de bîmanaynê!
Gulan mîyan de vazdaynê û vazdaynê.
Biperaynê ey dereyî vîyartaynê
çeman û gelîyan de bigeyraynê.
Vajê min ra, ez kînga reseni
canê xo ciperê xo dewa xo?
Vajê min ra, çimê min çi dem hûyanê?
Çi demî de min erdê xo, pirdê xo
ava xo û keyê xo vînenî?
Vajê min ra, çi demî
boya şîlyeya ginayo erdî do bêro min?

Axe axa zereyê min a.
Zerê min veşeno samedê erdî!
Zarê min dejenî samedê koyanê min!
Gere baskê min bibîyaynê
û ez biresaynê dewa xo ke
çimên min biginaynê dewa min.
Vajê min ra, eno kula zerê min
çi demî do biqedîyo?
Ez, ez wazena dewa xo de bibermî bi-
bermî!
Ez wazeni canê min
ez wazenai emrê min
ez wazeni rihê min dewa min de biqedîyo.

SEÇİL BOZKÜŞ
Zindana Tîpa M ya Mîdyat

Amed vakurê Kurdistanî de yo. Mîyanê şaristanî, deryaye ra 650 metre berz o. Hîrayîya şaristanê Amedî 15 hezar û 355 km2 yo. Bi goreyê statîstîkanê 2010'î nufûsê mîyanî 834 hezar û 854, dewanê ey 51 hezar û 517 û pêropîya 886 hezar û 371 o. Rojhelatê şaristanê Amedî de Êlih (Batman), vakurê rojhelatî de Mûş,

vakurî de Çewlîg û Xarpêt, vakurê rojawanî de Melefiye, rojawan de Semsûr û Riha û başûr de zî Mêrdîn estê. Hetê vakurî de zincîrê koyê Torosan, rojawan de çemê Ferat û koyê Qerejdaxî (Kaşyarî), başûr de koyê Mêrdînî û rojhelatî de zî çemê Êlihî sînorê şaristanê Amedî yê tebîî yê.

Peytexta dinyayîde tarîx zaf xorî û tarî ya. Çimê heme desthilatdaran her tim amedî ser de bi. Çimkî herra ey embara zewîyan, Çemê Dicle zî de robareke bihustî amey hesabnayiş

AVER PAYİZ

Tarîxa dinyayî de tayn şaristanî estêy ke malovaneya hemeyê dinyayî kerdêy. Goreya arkeologan Amedî ra zaf medenîyetî vila bîyê û dinyayî neşxnayê. Hewna zî mîsyona Amedî eynî yo. Medenîyetên ke vila bîyê û ewro, çimên înan heme rayan Amedî de yo û polîtîkayên xo Amed û Rojhilato Mîyanin ser de virazenê.

Semedê ke tarîxî de her tim çimîy Amedî ser de bîy, şaristanî de şer kemî nêbîyo. Her kesê ke newe Amedî û sûranê ey vînabo, ze bişêro tarîxa kan ya bapîranê xo dil şad û dil weş benêy.

Cayeke bibereket a

Rojawanî ra heta rojhelatî, se pawitox, vakurê Amedî ko yê. Şankuş, Çêrmûg, Erxenî, Gêl, Pîran, Hêne, Hezro, Licê û Pasûr heremê ko yê. Di mîyanê nê qezayan de, vakurê Erxenîyî, Gêl, Karaz û Farqîne ko û başûrê înan zî deşt a. Bismil, Çinar û dewê merkezî deşte de yê.

Merkezê Amedî ra her het ra 50 km deşt a û herrêka bibereket

Peytexta Dinyayî Amed

a. Tena hetê rojawanê merkezê Amedî ko yo (Qerejdax). Herema Qerejdaxî kerre û kuçin a nê semedî ra ramitiş kemî yo la hereme weyekerdişê heywanan rê hay bena.

Di tarîxî de nameyê Amedî

Bi goreyê vatişan demê Hûrîyan de bi nameyê Amîda kênêkêk estbiya û sereka şaristanî bîya. Tay zî vanê kênêke nameyê xo şaristanî ra girewto. Labelê sey dokumentêke nûstekî, raya sifte di demê desthilatdarîya serdarê Asûrîyan Adan-Nînarî de, mîladî ra ver serrên 1310-1281 de ser qevda kalmeyî de Amîd hameyo nûştiş. Na nûştêya tarîxî ya sifte ya. Rayna verê mîladî serranê 800-762'an de, di nameyanê walîyê Asûrîyan de nameyê şaristanî zaf rayan Amîd yeno nûştiş.

Arsakli di kitabê xo yê Agathangelosun de ke mîladî ra ver di Serranê 305'an de nûştê, vano: "Nameyê şaristanî Amîd o". Tarîxnûsê Romî Amianus Marcellius di serranê 359'an de behsê Amîda keno. Yeno vatiş ke hukimdar Darayî (Darab) no şaristanî awan kerdo. Vateyê "Darabkerdî" yanî Dara viraşta û no name ey ra mendo. Romîyan di serra 349'an de demo ke bedenane

Amedî tamîr kerdo nameyê şaristanî bedelnayo û demo ke kilm ci ra vato Augusta. Badê fek nê nameyî ra veradanê û rayna ci ra vanê Amîda. Di Zafernameyî de nameyê Amedî Kela Sîyaye ya.

Seserra serra 8'an ra heta seserra ke ma tede yê, ci ra vato Qara Amîd. Bi taybetî di wextê Artûk û Aqqoyunîyan de Qara Amîd vato. Di wextê Xelîfe Osmanî de wexto ke artêşê Ereban herema Amedî zeft kerda, pêroyê here-ma vakurê Dicle ra vato Diyar-i Bekir. Yanî herema ke di bin desthilatdarîya Bekir de ya. Badê tena mîyanê şaristanî ra Diyar-i Bekir vacîyayo. Mustafa Kemal hameyo Amedî. Vato, "Ewro ra pey ganî nameyê Diyarbekirî bibo Diyarbakir" o şino Enqera û 10.12.1937'an de, bi qîrarê hukimatî beno Diyarbakir. La Kurdan heta ewro hem Diyarbekir û hem zî Amed vato. Bi Kurdî û kilm nameyê şaristanî yo tewr kehen û orjînal Amed yan zî Amîd o. Di nê seserranê peyenan de Kurdan di mîyanê ê nameyê kehenan ra se alternatîf Amedî weçînayo, qebûl kerdo. Mezopotamya de wayîrê herrêka xêr û bereketî yo. Deşta Amedî û dorûverê ey embarê zadî yê. Zafêreya

erdên ey yenê ramitiş û ney semedî ra zî her tim şarê Amedî xebat kerdo û do bikero. Di demê

xo de çemê Dicle hem semedê awdayîşî û hem zî semedê şîyîşûameyişî di mabênê şaristananê Amed, Heskîf, Cizîr, Musil, Bexda û Besra de rolêko pîl kaykerdo. Bi kelekana Dicle ser o Amedî ra heta Musil, Bexda û Basraye bar hameyo berdiş. Di mîyanê nê barî de darê spîndarî ra bigê heta titûn, mantîn, pûşî, çiyê werî û çiyê bînî estbî. Hereme ra, çek û malzemeyê lojîstîkî serê Dicleye ra heta Bexda û Besra hameyê berdiş. Şaristan ser rayerê îpeg û bazirganîye de, cayo ke muhîm de yo. Ewropa û Asya, Afrîka û Asya bi yewbînan ra girê dano.

Amed semedê artêşî cayo ke stratejîk û muhîm o. Ewro zî artêşo ke Amedî xo dest fino eşkeno bi asanîye hereme bikero bin qontrolê xo. Artêşê zeftkeran her dem Amedî sey qonax, embarê zexîre, lojîstîk û lewazimî bikar ardo. Di wextê ma de awe, bendawe, çimeyê enerjîyî, meden, petrol verê ra zêdî bîyê. Semedê nînan û taybetîyanê xo Amed dem dem di mabênê wayîr û zeftkeran de û dem dem zî mabîne zeftkeran de bi xo bîyo raştêyê şer û cengan. Di tarîxî mîyan de Amed û herema Amedî tim kewta ver êrîş, talan, kiştîş, veşnayîş, tofan û babetan. Koçkerdiş, kiştîş, tepeştîş, veşayîş, vêşanîye û xelaye bîyê çarenûsiya Amedijan.

Bedenê Amedî yo şaheser, şahîd û sembolê yê serr û rojanê siya, bêbext, bêbav û bêwîjdanan o.

CIME: Amed Erdnîgarî, Dirok, Çand
Amed Tigrîs-Yildiz Çakar

